

Beszélgetés Prékop Máriával, a 2014-es Katedra-díj egyik kitüntetettjével

Másik Ákos
Szabadúszó újságíró

■ Ha történetesen lehetőség lenne rá, hol szeretne újjászületni?

Itt... (nevetés) Ugyanitt... Én nagyon szeretem ezt a vidéket. Mindig is azt állítottam, hogy a világ legszebb helyén lakom – mondjuk, Új-Zélandot meg nézném –, de a „külföldieknek” is azt szoktam mondani, hogy ez a világ legszebb vidéke...

■ Abban a dolgozatban, melyet az idei Katedra Napokon mutatott be, nem egészen így nézett ki a világ...

Amit mondtam, az nem azt jelenti, hogy nincsenek problémáink, megoldásra váró feladatok. Biztos, hogy nagyon nehéz itt élni – de máshol nem tudnék... Volt rá lehetőség, éltem is külföldön egy ideig, volt arra is lehetőségem, hogy elköltözzem akár az ország másik végére – de nekem ez nem

megy. Szeretem ezeket a hegyeket, ezeket az embereket olyannak, amilyenek – zárkóztottnak, rosszkedvűnek, elkecseregettnak is... Amiről a dolgozatban, az előadásban szó volt, az a jelenlegi helyzet. Mindig is bonyolult volt ennek a régióknak a helyzete – a bányászat megszűntével még nehezebb gazdasági helyzetbe került, viszont, ami igazán hiányzik, az a „Drázus-parti Athén”, amiről mi már csak olvashattunk. Rengeteg olyan ember született, élt itt, akire méltán lehetnénk büszkéek. Megszólalásomban is erre próbáltam felhívni a figyelmet, hogy az értékeinkről hajlamosak vagyunk megfeledkezni. Egyfajta kollektív depresszió uralkodott el rajtunk, mindent feketén látunk... Ezt szerettem volna bemutatni, de ez nem azt jelenti, hogy ezt helyeslem, vagy hogy menthetetlen lenne a helyzet. Azt

gondolom, hogy meg kell tanítanunk a gyerekeknek a jót és a szépet látni ezen a vidéken, itt is, most is.

■ Maradjunk még egy pillanatra az újjászületésnél: ha újjászületne, akkor is pedagógusként, iskolavezetőként?

Sohasem akartam tanítani... Sőt! Nem szerettem iskolába járni, rossz gyerek voltam... Ha visszagondolok az iskolás éveimre, sokat álltam a sarokban – nehezen kezelhető gyerek voltam... Divatos kifejezéssel élve: viselkedészavaros... Mindig a nővéremmel hasonlítottak össze, aki nagyon szabálykövetően, példamutatóan viselkedett... Mire elérkeztem a középiskolába, már régen nem szerettem iskolába járni. Hogy mégis ide kerültem, azt egykori tanító nénimnek, Géczi Zitának köszönhetem, aki egy nyári szünetben megkeresett, hogy nem mennék-e tanítani a volt iskolába magyar nyelv és irodalmat, ami a gyengém mindmáig... Aztán már a tanítás, a munka mellett végeztem el az egyetemet – és egyszerűen beleszerettem... Láttam azt, hogy lehet iskolát másként is csinálni, volt elképzelésem arról, hogy bizony az a rosszul működő rendszer, ami létezik, az nem feltétlen velejárója az iskolának. A poroszos iskolarendszer helyett lehet a gyerekeket egészen másként nevelni – és ez nekem nagyon tetszett, nagy kihívásnak tartottam... Egy kicsit mindig a gyerekek szemével látom az iskolát, és ez segít abban, hogy mindennap újra kezdjem, hogy ne csak boldoguljanak majd, de most legyenek boldogok, jól érezzék magukat.

■ A dolgozatának másik tételmondata az volt, hogy cserepekre szakadt az a valóság, amit szlovákiai magyar oktatásügynek hívnak. Miért kellett ezt az állítást megtenni ebben a formában, hiszen az elmúlt 25 évben, a rendszerváltás óta minden politikus és szakember azt szajkózza, hogy „kettészakadt az ország”?

Tizenévesként megismerkedtem egy csomó csallóközi és mátyusföldi fiatalal. Nagyon imponált, amit képviseltek, a magabiztosságuk, ahogy az élethez hozzáálltak. Az a tömb-magyar lét, amit mi már akkor sem érthettünk meg, számunkra érthetetlen és elérhetetlen volt. Meg akartam érteni, hogy ők hogyan érezhetik magukat ennyire otthon a szülőföldjükön, miközben mi itt már akkor is kisebbségben voltunk, nem igazán voltunk itthon otthon... A ma-

gyarság aránya azóta még tovább, még erőteljesebben csökkent – ezt mindenki tudja. Ha kimondjuk a problémákat, ha nem magunkat emésztjük, ha elmeséljük egymásnak a fennálló helyzetet, akkor talán együtt könnyebb elviselni... Nagyon nehéz volt feldolgozni egy-egy népszámlálás, rosszul sikerült választás után, hogy mi már a szülőföldünkön egy elhanyagolható kisebbség lettünk, hogy elvesztettük egykori befolyásunkat... De segít, ha szembenézünk vele, ha beszélünk róla. Ha ki merjük mondani, hogy ez így nem maradhat, hogy utolsó „belgaként” is helyünk van a nap alatt...

■ **Tényleg nem tehetnek a fennálló helyzetről a regionális elitek? Hogy olyan a helyzet, amilyen?**

Nem hiszem, hogy lehetne, érdemes volna felelősöket keresni – akár személyeket vagy csoportokat. A dolgok 80%-a rajtunk kívül zajlott – a gazdasági struktúra átalakulása és a tartós, magas munkanélküliség kialakulása... Ez etnikailag mindig is vegyesen lakott térség volt – az etnikai ellentétek kiéleződése, a rasszizmus pedig nem gömöri találmány, ott van ez a térség összes államában, sőt... Társadalmilag elfogadott lett, hogy bántjuk a többieket, a „másokat”. Ennek ellenére nem hiszem, hogy felelősöket lehetne megnevezni, bár biztosan voltak helyi *megmondóemberek*, véleményformálók, akik más irányt szabhattak volna, akik többet tehetek volna a közösségért. Az első nagyobb elvándorlási hullámot követően könnyű volt az eltávozottakat – akár volt osztálytársakat is hibáztatni azért, mert más utat választottak – ám amikor ezt megtanultuk elfogadni, akkor ez nekünk is könnyebb lett. A „helytállás” engem az ógörög drámákra emlékeztet – nem hiszem, hogy az az ember a hibás, aki akár rosszul is, de cselekszik. Sokkal inkább a fennálló társadalmi rend, ami belekényszeríti, hogy megalkudjon – vagy akár elköltözzön.

■ **Van-e mit adniuk egymásnak a keleti, illetve a nyugati régióknak?**

Sokat gondolkodtam ezen. Régebben csodáltuk őket – egyrészt gazdaságilag mindig jobban álltak, a tömbmagyar lét előnyei... Valahogy úgy érezhettük, nagy igazságtalanság az, hogy nekik könnyebb az életük ugyanolyan kisebbségiként... Miért? Mint a dacos gyerek, aki megkérdezi, hogy ő miért kapott többet, amikor én is jó vagyok?

Ezt nehéz volt feldolgozni. Nehéz innen azt látni, hogy nekik jól megy, és biztosan volt sok emberben egyfajta irigység, az a közhangulat, hogy bezzeg... De rá kellett döbbernünk arra is, hogy nem minden „nyugati” számára vagyunk végvár, leszakadó régió, szegény /le/sajnálónivaló vidéki rokon... Hogy ott sem mindenki egyforma és hogy egyre többen érzik – mi több, saját bőrükön tapasztalják meg, amit mi is itt az elmúlt években... Mi abban tudunk segíteni, hogy ne kelljen ugyanazt az utat bejárniuk, ugyanazon hibákat elkövetniük – ne adj Isten ugyanazzal az eredménnyel.

Megint csak a helytállás: úgy érzem, hogy – amint a Bibliában is írva van – iskolavezetőként amíg csak egy osztálynyi gyerekek is van, addig felelős vagyok, amíg csak egy tanárom is van, aki tanítani, tenni akar, amíg vannak szülők, akik ránk bízzák a gyerekeiket, addig nekünk kutya kötelességünk helytállni.

■ **Egy másik tapasztalat, amelyet az önök iskolája megélhetett, az az iskolalapításnak, az iskolaszétválásnak a tapasztalata. Nagyon sarkosan fogalmazott a dolgozatában ezzel kapcsolatban, mondván, hogy az egyházi iskolák csak problémát okoznak a szlovákiai magyar oktatásügyben...**

Itt nem az egyházi iskolákról vagy arról van szó, hogy ki alapít iskolát – Isten ments, nem erről beszélek. Mind egy, hogy egyházi, magán- vagy állami iskoláról van szó, ha az a közösség szétszóródását, széthullását okozza. Hogy ahelyett, hogy „gyűjtenénk”, „szétszórunk”, hogy a problémákkal való szembenézés helyett, a megoldások, az együttműködési lehetőségek keresése helyett még inkább szétváljunk újaink, egyre jobban támadjuk egymást – és ez nem csak az oktatásügyre igaz, de a civil szektorra és más területekre is. Ez alól pedig nincs felmentés. Igenis, akik ezt meglépték anno, akik továbbra is ezt csinálják – megosztanak –, ahelyett, hogy a közöset keressünk egymásban, azok a felelősei ennek a történetnek, megfogyatkozásunknak. Ez sehová sem vezet, ez a tragédia...

■ **Sokan az iskolán kéri számon, vagy az iskolában látják a mostanáig leírt társadalmi jelenségek megoldásnak vagy kezelésének lehetőségét...**

Igen, az iskola is olyan, mint a foci – mindenki ért hozzá... A tanár mostanra nem csak lámpás, de ő a generátor...

Világítson önmagától, fenntartható energiaforrásként, életfogytiglan, akár a napelem... Túl nagy terheket róttunk az iskolákra. Azért azt nem árt elmondani, hogy a tanár is ember, akárcsak a buszvezető, a pék, a politikus vagy a városi hivatali alkalmazott... Ugyanabban a társadalomban él és ugyanúgy végesek az energiái... Nekünk arra kellene megtanítanunk a gyerekeket, hogy ez itt körülöttünk szép és jó – de ha a tanárt is nap nap után csak bírálhat éri, hogy neki mit kellene még, hogy mit csinál rosszul, akkor mit adjon át? Miből töltődjön újra fel? Nem is emlékszem, hogy az utóbbi időben valahol kifejezetten pozitívan nyilatkoztak volna a tanárokról. Ha a gyerek bármit elkövet, vagy nem felel meg az elvárásoknak, azért a tanárt hibáztatják... Igazgatóként is azt szoktam mondani, amit szülőként gondolok: a gyerekeink többet vannak a tanárainkkal, mint velünk, napi 7-8 órát. Ha én ezt az embert, a tanárt nem becsülöm, nem bízom meg benne, hogy a gyerekeknek a legjobbat akarja – akkor hogy merem rábízni a gyerekeimet?

■ **Apropó feltöltődés – Ön az idén tavasszal a Szlovákiai Magyar Pedagógusszövetség díját, most ősszel pedig a Katedra Társaság díját kapta meg. Jelent ez valamiféle feltöltekézést?**

Nem a díjért dolgozik az ember, de igen, nagy elismerés. Persze hogy jól esik. Büszkeséggel tölt el, már csak azért is, hogy elismerik munkánkat... Könnyebb egy olyan környezetben dolgozni, ahol fel lehet mutatni ilyen-olyan lehetőségeket, hatalmas beruházásokat, csilli-villi iskolát – mi ugyanúgy tudunk örülni annak, ha tíz év után új padokat tudunk venni, ha ötlet nőtt a gyerekek létszáma, hogy igenis mi is nyertünk versenyt, hogy a gyerekek szeretnek, a szülők megbíznak bennünk – hogy olyan szülők is hozzáadják be a gyerekeiket, akik eredetileg nem ide tervezték... Ez sok kicsi siker – és ezeknek a sikereknek a külvilág felől jövő elismerése a díj. Ez pont az a dicséret, amiről az előbb beszéltem, és láttam, hogy a környezetemben élők, a kollégáim hogy fogadták ezeket a díjakat. Hogy olyan örömmel gratuláltak volt tanárain, munkatársaim, mintha ők vették volna át a díjat. Akkor szembeülhettem vele, hogy ez nem az én díjam, hanem mindannyiunké, aki itt és így dolgozik, aki érti és érzi, hogy mást tennünk nem szabad, nem érdemes.